

Վերապատրաստող կազմակերպություն

ՀՀ ԿԳՄՍ <<ՄարտունուՆՍ. Աբրահամյանի անվան

ավագ դպրոց > ՊՈԱԿ

**Ջերթական ատենտավորման ենթակա ուսուցիչների
վերապատրաստում**

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ՝ *Դպրոց-ընտանիք համագործակցության ազդեցությունը
կրթության եվ դաստիարակության արդյունավետության գործում*

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ՎԱՅՐԸ՝

ՄԱՐՏՈՒՆԻ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐ՝

ԲԵՅԲՈՒԹՅԱՆ ՀԱՍՄԻԿ

Ուսուցիչ՝

Էլմիրա

Սիրականյան

ԴՊՐՈՑ՝

<<Լիճքի հիմնական

դպրոց>>

Մարտոկ-2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Նախաբան	...3
1. Գրական ակնարկ	
1.1. Ընտանեկան դաստիարակության առանձնահատկությունները և գործառույթները...	13
1.2. Դպրոցի և ընտանիքի կապի տեսական -մեթոդաբանական հիմքերը	22
1.3. Դպրոցի և ընտանիքի համագործակցության ժամանակակից ձևերը	28
2. ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ.....	
3. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ.....	

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հետազոտության արդիականությունը ժամանակակից ընտանիքներում ծնողները երեխաների դաստիարակության հարցերում հանդիպում են մի շարք խոչընդոտների՝ ժամանակակից ծնողների զբաղվածությունը, նրանց ցածր կրթական մակարդակը, թույլ հիմքերի վրա դրված ընտանեկան արժեքները, ընտանեկան դաստիարակության մասին մասնագիտական գիտելիքների, կարողությունների պակասը, դաստիարակության մեթոդներին չտիրապետելը: Այս առումով կարևորվում է ընտանիքի և դպրոցի փոխգործակցությունը, որն ապահովում է ծնողներին մասնագիտական աջակցություն ցուցաբերելը և ընտանեկան դաստիարակության գործընթացին օժանդակելը:

Ընտանիքը՝ որպես սոցիալական ինստիտուտ, ենթարկվում, հարմարվում է համապատասխան սոցիալական միջավայրին, հասարակության պահանջներին, ազդեցություններին, իրականությանը :

Երեխան ծնվելով ընկնում է իր համար բուրրովին այլ, դժվարություններով լի մի աշխարհ, որտեղ նրա հիմնական ու առաջին սյունը ընտանիքն է: Երեխան, աչքերը բացելով, տեսնում է իր ծնողներին, շփվում նրանց հետ: Ծնողների վաղ ներգործությունները, որոնք նույնիսկ կարող են չգիտակցվել երեխայի կողմից, ազդում են նրա հետագա զարգացման վրա: Առհասարակ, դաստիարակչական ներգործությունների արդյունավետությունը կախված է ծնողների միջև առկա փոխհարաբերություններից, ընտանիքի կյանքի ձևից, «առողջ ու թյ ու նից», բարեհաջողությունից, նրա երջանիկ մթնոլորտից:

Դպրոցի կյանքում ծնողների ներգրավվածությունը առանձնահատուկ նշանակություն ունի աշակերտների հաջողության համար: Ինչպիսին էլ որ լինի ընտանիքի սոցիալ-տնտեսական կարգավիճակը, ծնողի մասնակցությունը երեխայի կրթության գործընթացին, աշակերտի զարգացման վրա մեծ ազդեցություն է գործում: Հետազոտությունների համաձայն, այն աշակերտները, որոնց ծնողները ակտիվորեն մասնակցում են կրթական գործընթացին, ավելի լավ արդյունքների են հասնում. ստանում են ավելի լավ գնահատականներ, ունեն ավելի բարձր ակադեմիական ձեռքբերումներ և ավելի որակով կատարած տնային առաջադրանքները, նրանց հաճախման ցուցանիշն ավելի բարձր է և աչքի են ընկնում դրական վարքով, սիրով են

հաճախում դպրոց և ունեն հավատ սեփական աձի և հնարավորությունների
սկսումամբ:

Միևնույն ժամանակ բարելավվում է հաճախման ցուցանիշը, աշակերտի
սոցիալական հմտությունները և նրա վարքը դրական է դառնում ինչպես տանը, այնպես
էլ դպրոցում: Սրանք այն շատ կարևոր գործոններն են, որոնք ազդում են աշակերտի վրա
ինչպես դպրոցում ուսանելիս, այնպես էլ ապագա մասնագիտական գործունեության
ընթացքում: Սակայն, ինչպե՞ս կարող են ծնողները արդյունավետ ներգրավվել
դպրոցական կյանքին, և ինչպես կարող է դպրոցը նպաստել նրանց ներգրավվածությանը:
Իրականում, ի՞նչ է նշանակում «ծնողների ներգրավվածություն»: «Ծնողների
ներգրավվածություն» հասկացությունը նշանակում է դպրոցի հետ միասնական և
անընդմեջ պատասխանատվություն աշակերտի հաջողությունների և ուսման որակի
սկսումամբ ինչպես տանը, այնպես էլ դպրոցում: Այդ պատասխանատվությունը
միավորում է ծնողներին և ուսուցիչներին, որպեսզի նրանք միահամուռ ուժերով
նպաստեն աշակերտի ակադեմիական առաջադիմության բարելավմանը: «Ծնողների
ներգրավվածություն» նշանակում է ծնողների մասնակցություն կանոնավոր,
բազմակողմանի կապերում, աշակերտի ուսման գործընթացում և դպրոցի այլևայլ
միջոցառումներին [20]:

Ընտանիքը մարդկանց կայուն սոցիալական հանրություն է, որն ունի բազմաթիվ
տարիների պատմություն: Այն հասարակության տարր է հանդիսանում և կատարում է շատ
կարևորագույն խնդիր՝ բնակչության թվի աճի, բազմացում: Դրա յուրահատկությունը
կայանում է նրանում, որ մի քանի մարդ (մարդկանց խումբ), ամենասերտ
փոխազդեցություն են ունենում երկարատև ժամանակահատվածում, մի քանի տասնյակ
տարիների ընթացքում: Նմանատիպ ինտենսիվ փոխազդեցության համակարգում անհնար
է գոյակցել առանց վեճերի, կոնֆլիկտների և ճգնաժամերի: Վերջին ժամանակներում
ընտանեկան հարաբերություններն էական փոփոխությունների են ենթարկվել: Ավելացել է
բջջային՝ ամուսիններից և երեխաներից կազմված ընտանիքների թիվը: Փոխվել են
ընտանիքում ամուսինների ֆունկցիաները, նրանց արժեհամակարգը, վերաբերմունքը
երեխաների սկսումամբ, դաստիարակության մեթոդները: Շատ կարևոր է ուսումնասիրել
ընտանեկան հարաբերություններում տեղի ունեցող տեղաշարժերը, դրանց ազդեցությունը
երեխայի անձի ներդաշնակ ձևավորման վրա:

Չեռագոտության նպատակը դպրոց-ընտանիք համագործակցության
ժամանակակից ձևերի բացահայտումն է:

Չեռագոտության խնդիրներն են՝

- ներկայացնել ընտանիքը՝ որպես հասարակության սոցիալական ինստիտուտ,
- լուսաբանել ընտանեկան դաստիարակության առանձնահատկությունները և

գործառույթները, դպրոցի և ընտանիքի կապի տեսական-մեթոդաբանական հիմքերը,

- բացահայտել դպրոցի և ընտանիքի համագործակցության ժամանակակից ձևերը:

□ Չետագոտության առարկան դպրոց-ընտանիք փոխգործակցության գործընթացն է:

□ Չետագոտության օբյեկտը դպրոցականների ընտանեկան դաստիարակության համակարգն է:

Չետագոտության տեսական և գործնական նշանակությունը: Չետագոտությունը տեսական նշանակություն ունի հիմնախնդրի շուրջ ուսումնասիրություններ կատարողների համար և գործնական նշանակություն՝ գործնական մանկավարժությամբ զբաղվողների, դպրոցի ուսուցիչների, դասղեկների, մանկավարժների, ծնողների համար:

Չետագոտության մեթոդներն են՝

Մանկավարժական գրականության վերլուծություն, զրույց, հարցում, հարցաթերթիկ:

Չետագոտության կառուցվածքն ու ծավալը: Աշխատանքը բաղկացած է ներածությունից, մեկ գլխից, եզրակացությունից, գրականության ցանկից, հավելվածից: Ընդհանուր ծավալը՝ համակարգչային էջ:

Ընտանիքը ամուսնության կամ ազգակցության վրա հիմնված մարդկանց փոքր խումբ է, որի անդամները միմյանց հետ կապված են կենցաղի ընդհանրությամբ, փոխադարձ օգնությամբ և բարոյական պատասխանատվությամբ: Որպես սոցիալական երևույթ՝ ընտանիքը փոխվում է հասարակության տնտեսական հիմքի զարգացմանը համապատասխան՝ պահպանելով հարաբերական ինքնուրույնություն: Ֆրիդրիխ Էնգելսը, գործածելով ընտանիք հասկացությունը Նախնադարյան հասկացության վերաբերյալ, նկատի ուներ մարդկանց այնպիսի խումբ, որի ներսում թույլատրվում էին սեռական հարաբերություններ: Նախնադարյան հոտի շրջանում, երբ ազգակցությունը չուներ հասարակական- տնտեսական նշանակություն, ընտանիք գոյություն չուներ: Մայրիշխանության պայմաններում առաջանում է հնագույն ընտանիք, ուր մի տոհմի բոլոր կանայք մի ուրիշ տոհմի բոլոր տղամարդկանց հնարավոր կանայք էին. տղամարդիկ ապրում էին իրենց տոհմում, երեխաները ճանաչում էին միայն իրենց մորը, համարվում նրա տոհմի անդամը և մտնում մոր գծով ազգականների խմբի մեջ: Հետագայում, խառնամուսնության ներսում, որոշ զույգերի համատեղ ապրելը նպաստեց զուգային, դեռևս անկայուն ընտանիքի առաջացմանը. ամուսինը սկսեց փոխադրվել կնոջ տոհմը /մայրատեղային բնակություն/, երեխաներն առաջվա նման պատկանում էին մոր տոհմին, իսկ ամուսինների ունեցվածքն առանձին էր: Այդպիսի ընտանիքներում ամուսիններն իրավահավասար էին [3]:

Որպես սոցիալական կայուն միավորում՝ ընտանիքն առաջացել է նոր քարի դարի վերջում՝ տոհմատիրական կարգերի քայքայման, մասնավոր սեփականության, հավելյալ արդյունքի և դասակարգերի առաջացման հետևանքով: Մայրիշխանությունից հայրիշխանության անցմանը, արտադրողական ուժերի

հետագա զարգացմանը և տնտեսության մեջ տղամարդու դերի ուժեղացմանը զուգընթաց առաջանում են նահապետական ընտանիք և մենամուսնությունը, հաստատվում է տղամարդու իշխանությունը կնոջ և երեխաների վրա, երեխաները ստանում են հոր ունեցվածքը ժառանգելու իրավունք: Նահապետական ընտանիքը անցումային ձև էր զուգային ընտանիքից մենամուսնական կամ փոքր ընտանիքի, ուր ծնողներն ու երեխաները առանձին տնտեսական բջիջ էին կազմում: Ստրկատիրական և ֆեոդալական հասարակարգերում ուժեղանում է տղամարդու իշխանությունը ընտանիքում:

Կապիտալիստական

հասարակարգում արտադրության անմիջականորեն մասնակցելու և սեփական վաստակի շնորհիվ կինն աստիճանաբար ապահովվում էր իր տնտեսական ինքնուրույնությունը: Հեղափոխական պայքարի ազդեցությամբ շատ երկրներում կանանց տրվեցին քաղաքացիական իրավունքներ /այդ թվում նաև ամուսնալուծության/: Կապիտալիզմի տնտեսական, քաղաքական և բարոյական հակասությունների հետևանքով ընտանիքը աստիճանաբար օտարվում է հասարակությունից:

Սոցիալիստական հասարակարգում ընտանեկան հարաբերություններն ազատվում էին նախորդ հասարակարգում առկա սոցիալական գործոններից /սեփականատիրական իրավունք, եկեղեցու ազդեցության, զանազան նախապաշարմունքներ և այլն/: Ընտանիքի անդամների փոխհարաբերությունները կառուցվում են փոխադարձ սիրո և հարգանքի վրա, տղամրդը և կինը ունեն հավասար իրավունքներ, անհատի և հասարակության շահերին նպաստող ընդհանուր հետաքրքրություններ:

Դեռևս վաղ ֆեոդալիզմի շրջանից ընտանիքի հիմնական ձևը Հայաստանում եղել է փոքր ընտանիքը, որին զուգահեռ պահպանվում էր նաև մեծ նահապետականը: Այդ շրջանի հայկական ընտանիքներում ևս հաստատված էր տղամարդու իշխանությունը: Նա էր տնօրինում հողը, նյութական մյուս միջոցները, լուծում ընտանիքի մյուս չափահաս անդամների ամուսնության, ժառանգության և այլ հարցեր: Հնագույն ընտանեկան ձևերի վերապրուկները հայերի մեջ, սկսած 20-րդ դարի սզբից, աստիճանաբար վերանում են [11]:

Ամերիկայի մեծագույն սոցիալական գիտնական Մարգարետ Միդը ընտանիքը նկարագրելու նպատակով ասել է. «Դեռ այն ժամանակվանից սկսած, ինչ ընտանիքի ինստիտուտը հիմնվել է մարդկության կողմից, այն հանդիսանում է

ամենակայուն

սոցիալական ինստիտուտը:

Այսօր ընտանիքը հիմնականում դիտարկվում է որպես.

1. Կենսաբանական միավոր, որը նշանակում է, որ ընտանիքը ձևավորվում է արյունակցական կապերի և երեխաների ծննդի միջոցով:
2. Սոցիալական միավոր, որը ենթադրում է, որ ընտանիքի անդամները վարում են համատեղ տնտեսություն և գործառնում են հասարակության մեջ որպես մի միասնական համակարգ:
3. Հոգեբանական միավոր, ինչը վկայում է այն մասին, որ ընտանիքի ներսում առկա են միջանձնային սերտ փոխհարաբերություններ, ներընտանեկան շփումներ և էմոցիոնալ սերտ կապեր:

Ավանդաբար ընտանիքը համարվում է առաջնային այն սոցիալական խումբը, որում ծնվում են անհատները: Այսպիսով, ընտանիքն առաջին հերթին միջանձնային փոխհարաբերությունների համակարգ է, որը համարվում է հասարակության ամենափոքր, սակայն միևնույն ժամանակ ամենակարևոր համակարգերից մեկը:

Դպրոցը, ընտանիքը և հասարակությունը այն գլխավոր օղակներն են, որոնց համատեղ ջանքերով լիարժեք է դառնում մատաղ սերնդի դաստիարակությունը ու նրա ներդաշնակ զարգացումը: Բնական է, որ այդ գործում հիշյալ օղակներից որևէ մեկի թերացումը զգալի վնաս կարող է հասցնել ընդհանուր գործին: Այդ օղակները կոչված են օգնելու մեկը մյուսին լրացնելու, շտկելու թույլ տրված սխալներն ու բացերը: Ահա թե ինչու այս կարևոր հիմնախնդիրը մշտապես գերակա է համարվում յուրաքանչյուր պետության կրթական քաղաքականության մեջ:

Դպրոցի և ընտանիքի համատեղ աշխատանքի հիմքում պետք է դրվեն դաստիարակության հետևյալ խնդիրները.

1. Անձի ընտանեկան, մտավոր, բարոյական, քաղաքացիական, էկոլոգիական, գեղագիտական, ֆիզիկական, իրավական, տնտեսագիտական, աշխատանքային, սեռական դաստիարակությունը:
2. Անձի աշխարհայացքի ձևավորումը:
3. Հոգևոր-բարոյական զարգացումը:
4. Բարոյական նորմերը անձնական համոզմունք և մշտական վարքագիծ դարձնելը:

Յրատապ պահանջ է դառնում անձի դաստիարակության մեթոդների, տեխնոլոգիաների, միջոցների և ձևերի մշակման և այդ գործընթացում դրանց ներդրման անհրաժեշտությունը:

Ավելի քան հարյուր տարի առաջ հայ անվանի վիպասան Ռաֆֆին ասել է, որ լավ երեխաներ մեծացնելու համար պետք է ունենալ կրթված մայրեր: Մինևույն ժամանակ նա նշել է, որ ծնողներին մանկավարժական գիտելիքներով զինելու կենտրոնը դպրոցն է:

Դպրոցը ոչ միայն պետք է լուծի աճող սերնդի կրթության ու դաստիարակության խնդիրները, այլև ապահովի դպրոցի և ընտանիքի փոխգործակցությունը երեխաների դաստիարակության հարցում, ինչպես նաև ղեկավարի ծնողներին մանկավարժական գրագիտության և մանկավարժական մշակույթի ձևավորման գործընթացը:

Երեխաների դաստիարակության գործընթացի արդյունավետ կազմակերպման, նրա լավագույն որակների և հատկությունների բացահայտման ու զարգացման հարցերի լուծումը դպրոցի և ընտանիքի փոխգործակցության դրդապատճառները նրանց ընդհանուր նպատակներն են: Այդպիսի փոխհարաբերությունների հիմքում միմյանց նկատմամբ վստահության, փոխադարձ հարգանքի, փոխօգնության և օժանդակության, համբերատարության սկզբունքներն են: Դրանք օգնում են ուսուցիչներին և ծնողներին՝ համատեղ ջանքերով երեխայի ինքնորոշման, ինքնակառավարման, խոչընդոտների ու դժվարությունների հաղթահարման համար անհրաժեշտ որակների ու հատկությունների ձևավորման պայմաններ ստեղծել: Երեխաներին, ծնողներին և ուսուցիչներին միավորում են ընդհանուր մտահոգություններն ու խնդիրները, որոնց լուծումներն էապես պայմանավորված են դրանց փոխներգործության և համագործակցության բնույթով: Դպրոցի և ընտանիքի համագործակցությունը նպատակասլաց և երկարատև աշխատանք է, որն ամենից առաջ ենթադրում է ընտանիքի, երեխայի ընտանեկան դաստիարակության պայմանների ու յուրահատկությունների բազմակողմանի և համակարգված ուսումնասիրություն: Այդ երկու ինստիտուտների համագործակցությունը և փոխներգործությունը մանկավարժական գործընթացի բոլոր փուլերում պետք է կազմակերպվեն պլանավորված ու համակարգված ձևով: Ծնողները և ուսուցիչները նույն երեխաների դաստիարակներն են: Յետևաբար դաստիարակությունն արդյունավետ կլինի միայն նրանց համագործակցության պայմաններում, երբ ձևավորվեն դաստիարակության գործընթացի միասնական նպատակներ, ձգտումներ ու հայացքներ, համատեղ ուժերով մշակվեն դաստիարակչական

խնդիրներն ու դրանց լուծման ուղիները:

Օժեգովի ռուսաց լեզվի բառարանում «փոխգործակցություն» հասկացությունը բացատրվում է որպես միմյանց վրա օբյեկտների (սուբյեկտների) անմիջական կամ միջնորդավորված ազդեցության գործընթաց, որն առաջացնում էր դրանց փոխադարձ պայմանավորվածությունը և կապը, այն ընդհանուր գիտական ու մարդասիրական հիմնարար հասկացություններից է [13]:

Դպրոցի և ընտանիքի փոխգործակցությունը միջանձնային փոխգործակցության ձևերից է, որը ենթադրում է համատեղ գործունեության շփման ձև և իրականացման եղանակ: Այս հիմնախնդիրը ուսումնասիրվել է ինչպես փիլիսոփաների (Լ.Մ.Արխանգելսկի, Վ.Գ.Աֆանասև), սոցիոլոգների (Ու.Բեր, Տ.Պարսոնս), հոգեբանների (Ս.Ռ.Գևորգյան, Կ.Ա.Աբուլխանովա-Սլավսկայա, Ա.Վ.Պետրովսկի և այլք), մանկավարժների (Ա.Ն.Բոյկո, Լ.Ի.Նովիկովա, Ս.Պ.Սիդելկովսկի):

Երեխաների և ընտանիքի անդամների փոխգործակցությունը տեղի է ունենում ներընտանեկան շփման ընթացքում, որտեղ ծնողները հանդես են գալիս որպես տեղեկատվության, գաղափարների, արժեքային կողմնորոշումների, կարծիքների, հայացքների աղբյուր: Դրանով իսկ ծնողները ազդում են երեխաների հուզական ոլորտի վրա:

Ջետազոտողների կողմից առանձնացվել են ներընտանեկան փոխգործակցության տիպերը ըստ որոշակի հատկանիշների ընդհանրության:

Կ.Ե.Իգոշևը և Գ.Մ.Մինկովսկին առանձնացնում են ներընտանեկան փոխգործակցության հետևյալ տիպերը՝

- ըստ ծնողների և երեխաների հեղինակության մակարդակի,
- ըստ ընտանիքում երեխաների դաստիարակության և կենսական իրավիճակների փորձի առկայության և բացակայության, ազդեցությունների բնույթի և ինտենսիվության,
- ըստ դաստիարակության դիրքորոշման բնույթի և դաստիարակչական ներգործությունների օբյեկտիվ հնարավորությունների:

Դպրոցի և ընտանիքի համագործակցության ժամանակակից ձևերը

Ճնողներն ու մանկավարժները համարվում են երեխաների համադաստիարակողները, ապա նրանց աշխատանքը արդյունավետ կլինի, եթե հստակեցվի ճնողների գործառույթները, նրանք ակտիվ փոխգործակցեն դաստիարակության ընդհանուր նպատակներն ու խնդիրները միասնաբար իրականացնելու և լուծելու համար:

Դպրոցական կյանքը կազմված է երկու իրար փոխլրացնող ոլորտներից՝ ընտանիք և հասարակություն: Այն մշտական փոխակերպման և զարգացման մեջ է: Այդ գործընթացի վրա ազդում են հասարակության զարգացման մակարդակը, երկրի սոցիալ-տնտեսական, քաղաքական վիճակը և ժողովրդագրական գործընթացները:

Դպրոցի և ընտանիքի համագործակցությունը անհրաժեշտ և կարևոր գործոն է երեխայի արդյունավետ սոցիալականացման համար:

Ընտանիքի և դպրոցի փոխգործակցությունը պետք է համարել նպատակաուղղված գործընթաց երեխայի զարգացման համար: Փոխգործակցության լավագույն տարբերակը համագործակցությունն է, որը ենթադրում է՝

- գործունեության նպատակների որոշակիացում,
- համատեղ աշխատանքի պլանավորում,
- ուժերի և միջոցների համատեղ բաշխում,
- համատեղ աշխատանքի հսկողություն և գնահատում,
- ծագած հակասությունների համատեղ հաղթահարում:

Ընտանիքի և դպրոցի փոխգործակցության նպատակը դաստիարակության հետևյալ խնդիրների լուծումն է.

- երեխաների նախապատրաստումը դպրոցական կյանքին,
- սովորողների համար որակյալ կրթության ապահովումը,

1. Ճնողների ակտիվ ներգրավումը դպրոցի գործունեության մեջ, որը ենթադրում է արտադասարանական դաստիարակչական միջոցառումներին ճնողների ներգրավում, նրանց համար բարոյագիտական գրույցների անցկացում, հետաքրքիր մարդկանց հետ հանդիպումների կազմակերպում, մասնագիտական կողմնորոշման աշխատանք, ճնողների մասնակցություն դասարանական ժամերի անցկացմանն ու նախապատրաստմանը, ճնողական ժողովների համար առանձին հարցերի նախապատրաստում, մասնակցություն ընտանեկան իրավիճակի հետազոտմանը, գրույցներ

ցածր առաջադիմություն ունեցող, անկարգապահ աշակերտների ծնողների հետ:

2. Ծնողների մասնակցությունը աշակերտների ուսումնական գործունեությանը՝ առանձին համատեղ խմբակային պարապմունքների անցկացում, առարկայական թեմատիկ երեկոների կազմակերպում և անցկացում, մասնակցություն վահանակների ձևավորմանը, դիդակտիկ պարագաների պատրաստում. դպրոցականներին ուսուցումը, ուսումնական թեմատիկ էքսկուրսիաների կազմակերպում ու անցկացում, ուսումնական կաբինետ-ների ձևավորում դպրոցականների օգնությամբ, լրացուցիչ պարապմունքների անցկացում թույլ սովորող աշակերտների հետ, զեկուցումներ, հաղորդումներ սովորողների խմբի առջև, գիտահանրամատչելի, ուսումնական ֆիլմերի դիտում, դրանց քննարկում և մեկնաբանություններ:
3. Աշակերտի միջոցով միջնորդավորված փոխգործակցություն դպրոցի հետ:
4. Ծնողների փոխգործակցություն դասղեկի հետ, ընտանիքի դաստիարակչական հնարավորությունների հաշվառումը դասղեկի աշխատանքում [7, էջ 41]:

Ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ դպրոցի և ընտանիքի փոխգործակցության հիմնական ձևերից են՝

- ծնողական ժողովները,
- ծնողական համալսարանները,
- երեխաների դաստիարակության խնդիրներին և դրանց լուծմանն ուղղված թեմատիկ համաժողովները
- ծնողների համար հոգեբանամանկավարժական, սոցիոլոգիական խորհրդատվության կազմակերպումը՝ դպրոցի կառավարման սուբյեկտների, հրավիրված գիտնական մանկավարժների, հոգեբանների, իրավաբանների, սոցիոլոգների կողմից,
- ընտանեկան դաստիարակության փորձի ներկայացումը ինչպես դպրոցի մակարդակով, այնպես էլ զանգվածային լրատվական միջոցներով:

Չափի առնելով վերոնշյալ և մանկավարժական կոլեկտիվի ու ծնողների համագործակցության վերաբերյալ մի շարք այլ հայեցակարգային մոտեցումները և էլնելով ՅՐ մի շարք դպրոցներում մեր ուսումնասիրության արդյունքներից՝ մենք նույնպես առաջարկում ենք ծնողների հետ աշխատանքի կոլեկտիվ, և

անհատական ձևեր: Կոլեկտիվ աշխատանքի ձևերի մեջ մենք ներառում ենք՝

- համադպրոցական դասարանական ծնողական ժողովները
- ծնողական ակտիվի ստեղծումը,
- բաց դռների օրերը դպրոցում,
- ծնողների հետ հոգեբանամանկավարժական հատուկ ծրագրավորված աշխատանքների իրականացումը ծնողական ժողովների, մանկավարժական սեմինարների, հոգեբանական թրեյնինգների, մանկավարժական իրավիճակների, խնդիրների լուծմանն ուղղված դերային խաղերի միջոցով,
- ծնողների հետ սոցիալական համատեղ նախագծերի կազմումը և իրականացումը,
- ծնողների ներգրավումը դպրոցի կառավարման աշխատանքներում,
- ծնողների ծանոթացումը դպրոց-ընտանիք համագործակցության վերաբերյալ մեթոդական գրականությանը,
- դասղեկական վարպետության դասերը, ծնողների հետ տարվող մանկավարժական պատրաստության կենտրոնները, ծնողների ներգրավումը մանկավարժական ինքնակրթության մեջ,
- ընտանեկան և համադպրոցական տոների, Էկոլոգիական համատեղ միջոցառումների կազմակերպումը համայնքում գործող կրթամշակութային հաստատությունների մասնակցությամբ
- ծնողների համար հոգեբանամանկավարժական, առողջարարահիգիենիկ թեմաներով դասախոսությունների կազմակերպում՝ հոգեբանների և մանկավարժ-գիտնականների մասնակցությամբ,
- դպրոցին ծնողների բարեգործական օգնության, ծնողական կոնֆերանսների, համադպրոցական մանկավարժական երեկոների կազմակերպումը,
- ծնողական փորձի փոխանակամն դասերը:

Իսկ ծնողների հետ անհատական աշխատանքը կարող է ներառել որոշակի ծրագրով կանոնավոր մանկավարժական զրույցները ինչպես ծնողների, այնպես էլ նրանց երեխաների հետ, դպրոցի մանկավարժներից և հրավիրված մանկավարժագետներից, հոգեբաններից, սոցիոլոգներից

կազմված խորհրդատվական խմբերի աշխատանքը դաստիարակության առանձին հարցերի վերաբերյալ, ծնողների անհատական խորհրդատվություններ, մանկավարժական տեղեկատվությունը և այլն:

Իհարկե՛, չի կարելի է ասել, որ նշված ձևերը վերջնական և քարացած բնույթ

պետք է ունենան: Ցանկացած համայնքի առանձնահատկությունների հետ այս ձևերը կարելի է անընդհանու նորացնել, հասրտացնել, զարգացնել:

Ինչ խոսք, որ մինչև այսօր էլ դպրոց-ընտանիք համագործակցության հիմնական կիրառելի ձևը դասարանական ծնողական ժողովներն են, որոնք պետք է իրականացնել որոշակի թեմատիկայով և ընթացակարգով.

1. Նախապատրաստական մաս - որոշակիացվեն այն հարցերը, որոնք բխում են ուսումնական տարվա սկզբում պլանավորված թեմաներից՝ դասղեկի հանդիպում տվյալ դասարանում դասավանդող ուսուցիչների հետ, յուրաքանչյուր աշակերտի համար առաջադիմության թերթիկների պատրաստում:
2. Ծնողական ժողովի թեմայի որոշումը և սցենարի նախապատրաստումը: Ծնողական ժողովների քննարկվելիք հարցերի որոշակիացումը:
3. Ծնողների ապահովումը ծնողական ժողովներին, դասարանի նախապատրաստումը ծնողական ժողովի անցկացմանը:
4. Ծնողական ժողովի արդյունքների ամփոփում և հաջորդ ծնողական ժողովի թեմայի քննարկում ծնողների և դասավանդող ուսուցիչների հետ:

Ծնողական ժողովների արդյունավետությունը ապահովելու և դրանց գործնական ուղղվածությունը որոշելու համար անհրաժեշտ է հաշվի առնել դասարանի առանձնահատկությունները՝ տարիքային, հոգեբանական, կառավարչական առումով:

Դասարանական ծնողական ժողովները պետք է ունենան որոշակի թեմատիկա և դրանք չպետք է կրեն զուտ տեղեկատվական բնույթ և դասղեկը խոսի միայն աշակերտի առաջադիմելու կամ չառաջադիմելու մասին: Այսինքն՝ դրանք պետք է կրեն ինչպես ճանաչողական, այնպես էլ լուսավորչական և՛ գործնական բնույթ: Դրանք միևնույն ժամանակ պետք է լինեն մանկավարժական գիտելիքների հաղորդման և յուրացման միջոցառումներ: Ըստ այդմ էլ, դասղեկները արդեն ուսումնական տարվա վերջից պետք է ըստ դասարանների, որոշակիացնեն ծնողական ժողովների թեմատիկան, բովանդակությունը, անցկացման պարբերականությունը:

Ելնենով մանկավարժ գիտնականների հետազոտություններից և դպրոցի ու ընտանիքի համագործակցության լավագույն փորձի օրնակներից, պետք է շեշտել, որ մանկավարժական կոլեկտիվի և ծնողների փոխգործակցության ամենաարդիական և պահանջված ուղղություններից մեկն այսօր, թերևս ծնողների համար հոգեբանամանկավարժական խորհրդատվությունների

կազմակերպումն է: Հոգեբանամանկավարժական խորհրդատվությունները հիմնականում կրում են անհատական բնույթ: Դրանց գլխավոր խնդիրը ոչ միայն մանկավարժական տեղեկատվությամբ ընտանիքն ապահովելն է, այլև ծնողներին հոգեբանական աջակցություն ցույց տալը:

Մանկավարժական տեղեկատվությունը պետք է ներառի թեմաներ, որոնք վերաբերում են սովորողների ֆիզիոլոգիական, հոգեբանական զարգացմանը, առողջ ապրելակերպին, ուսումնական գործունեության կազմակերպմանը, ընտանիքում և դպրոցում միջանձնային հաղորդակցմանը, սովորողների դասապատրաստման, դժվարությունների հաղթահարման խնդիրներին և ազատ ժամանակի կազմակերպմանը, համացանցի նրանց կյանքում ունեցած դերին:

Բաց դռների օրեր անցկացնելիս կարելի է քննարկել հետևյալ հարցերը՝

- երեխաների ուսումնական ծանրաբեռնվածությունը, գնահատման համակարգի ազդեցությունը երեխայի առողջության վրա
- սովորողների ստեղծագործական կարողությունների զարգացման հնարավորությունները ընտանիքում,
- երեխաների բարոյյթներից ձերբազատվելու հոգեբանամանկավարժական միջոցները,
- շեղված վարքով, գերակտիվ երեխաների հետ շտկողական աշխատանքի և դասապատրաստման մեթոդները,
- ինտերնետային կախվածությունից երեխաներին հետ պահելու մանկավարժական միջոցները և այլն:

Եզրակացություն

Ուսուցիչ, աշակերտ, ծնող համագործակցությունը եղել է, կա և կմնա ուշադրության կենտրոնում, որի ճիշտ կազմակերպման հիմնական պատասխանատվությունը կրում է ուսուցիչը: Այս խնդրի լուծումը ուսուցիչներից պահանջում է լինել գիտակ, անաչառ, ունենալ ճկուն միտք և ընտրել աշխատանքի կազմակերպման ճիշտ մեթոդներ և հնարներ նպատակին հասնելու համար: Որպեսզի նպաստենք կրտսեր դպրոցական երեխաների ֆիզիկական, մտավոր, հոգեբանական, սոցիալական և գիտական կայուն զարգացմանն ու աճին:

Ծնողներին դարձնենք մանկավարժական գործընթացի ակտիվ մասնակիցներ՝ օգնելով նրանց երեխաների դաստիարակության և կրթության համար պատասխանատվության իրականացման գործում:

Ծնողներին ներգրավենք ուսումնադաստիարակչական գործընթաց, քանզի դպրոցի կյանքում ծնողների ներգրավվածությունը մեծ նշանակություն ունի աշակերտների հաջողության

համար:Փորձը ցույց է տալիս,որ աշակերտները, որոնց ծնողները ակտիվորեն մասնակցում են կրթական գործընթացին, ավելի լավ արդյունքների են հասնում: Ստանում են ավելի լավ գնահատականներ, ունեն ավելի բարձր ակադեմիական ձեռքբերում և ավելի որակով կատարած տնային առաջադրանքներ, նրանց հաճախման ցուցանիշն ավելի բարձր է և աչքի են ընկնում դրական վարքով, բարեհամբույր են և ինքնավստահ:Ծնողների ներգրավվածությունը դրական անրադարձ է ունենում նաև ծնողի, դպրոցի և ուսուցչի համար:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Ինստիտուցիոնալ Սոցիալական աշխատանք, Ընտանիքը` որպես սոցիալական ինստիտուտ, ընդհանուր բնութագիրը, դասախոս` Մ.Յարմալոյան, 2015:
2. Սարգսյան Ա. Յ., Մշակույթի տեսություն, Երևան, 2003, 176 էջ:
3. Абдульханова – Славская К.А. Деятельность и психология личности. –М.: Наука, 1980. -335 с.
4. Байдельдинова Г.К. Семья и школа формируют человека. – Алок-Аты: Мектеп, 1984. 64 с.

5. Бородовская Н.В., Диалектика педагогического исследования, СПб, 2001.
6. Гриценко Г.Д., Часовская Л.А., Подрастающее поколение как «группа риска» в современном российском обществе, Ставрополь, Исд., СГПИ, 2009, 145 с.